

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

Т. М. Білоконь, В. М. Даценко, О. С. Доценко

**СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ
ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В УКРАЇНІ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

Монографія

Вінниця
ВНТУ
2017

УДК 342.565.4

Б-61

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 7 від 22.12.2016 р.)

Рецензенти:

В. Л. Горохольський, доктор юридичних наук, професор

О. В. Копан, доктор юридичних наук, доцент

Білоконь, Т. М.

Б-61 Судовий контроль за діяльністю публічної адміністрації в Україні: теорія та практика : монографія / Т. М. Білоконь, В. М. Даценко, О. С. Доценко. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 112 с.
ISBN 978-966-641-697-4

У монографії аналізуються теоретичні засади, сучасний стан та шляхи вдосконалення судового контролю за діяльністю публічної адміністрації в Україні. Результати дослідження сприяють підвищенню ефективності застосування права судами у сфері публічно-правових відносин, утвердженню верховенства права й справедливого правосуддя під час захисту конституційних прав, свобод та інтересів людини і громадянина.

Для суддів, прокурорів, адвокатів, науковців, викладачів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться питаннями адміністративного судочинства.

УДК 342.565.4

ISBN 978-966-641-697-4

© Т. Білоконь, В. Даценко, О. Доценко, 2017

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ	7
1.1 Поняття судового контролю та правова природа публічної адміністрації як об'єкта судового контролю	7
1.2 Вплив принципу інстанційності на судовий контроль за діяльністю публічної адміністрації в Україні	22
1.3 Проблеми застосування Кодексу адміністративного судочинства України	34
Висновки до розділу 1	43
РОЗДІЛ 2 ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В УКРАЇНІ	45
2.1 Напрями реформування юрисдикції адміністративних судів щодо контролю за діяльністю публічної адміністрації	45
2.2 Шляхи вдосконалення діяльності адміністративних судів	57
2.3 Участь громадськості у судовому контролі за діяльністю публічної адміністрації в Україні	68
Висновки до розділу 2	81
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
Додаток А	100
Додаток Б	101
Додаток В	102
Додаток Г	104
Додаток Д	105
Додаток Е	106
Додаток Ж	108
Додаток З	109
Додаток К	109
Додаток Л	110

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

- ГПК - Господарський процесуальний кодекс
- ДСА - Державна судова адміністрація
- ЗУ - Закон України
- КАС - Кодекс адміністративного судочинства
- МВС - Міністерство внутрішніх справ
- ЦПК - Цивільний процесуальний кодекс

ВСТУП

На сьогодні в Україні практично завершено формування основних інститутів публічної адміністрації, якими є органи та інституції, що підпорядковуються політичній владі, метою діяльності яких є забезпечення виконання закону, а також інших публічно-управлінських функцій. В Україні функціонують органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також інші суб'єкти, наділені владними управлінськими функціями.

Разом із тим, сучасний стан публічної адміністрації не відповідає європейським стандартам належного врядування. Слід зазначити, що публічна адміністрація залишається: неефективною, надмірно централізованою, корупційною, відокремленою від суспільства, громіздкою. Отже, актуальним є питання вдосконалення публічної адміністрації з метою забезпечення її ефективного функціонування. Одним із шляхів досягнення зазначеної мети є забезпечення зовнішнього контролю за діяльністю публічної адміністрації, зокрема, судового контролю.

До вересня 2005 року в Україні судовий контроль за діяльністю публічної адміністрації забезпечували суди загальної юрисдикції та спеціалізовані господарські суди. Поряд з іншими справами (в яких вирішувалися спори приватноправового характеру, кримінальні справи, справи про накладення адміністративних стягнень) судами вирішувалися питання законності рішень податкових органів про стягнення недоїмки зі сплати податків, рішень органів місцевої влади щодо розпорядження комунальною власністю, рішень Пенсійного фонду України в частині правильності нарахування та виплати пенсій тощо. Основним недоліком такого судового контролю було те, що цивільно-процесуальні та господарсько-процесуальні норми сформовані, виходячи з принципу рівності учасників судового процесу у приватних відносинах, а отже обов'язок доведення в цих процесах лежить на кожному учаснику спору. Разом з тим, публічно-правові спори виникають у суспільних відносинах, учасники яких перебувають в нерівних умовах, оскільки в них приватній особі протистоїть орган публічної адміністрації.

Такі обставини стали причиною розвитку судового контролю над публічною адміністрацією в напрямку створення системи адміністративних судів з принципово новим підходом до вирішення спорів у пу-

блічно-правових відносинах, зокрема, покладанням на суд обов'язку вчинення всіх необхідних дій, в тому числі і з власної ініціативи, для з'ясування всіх обставин у справі і максимального захисту приватної особи.

Науково-теоретичним підґрунтям монографії стали праці вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяка, В. М. Горшеньова, Є. В. Додіна, Р. А. Калюжного, А. П. Ключніченка, Л. В. Ковалюк, В. К. Колпакова, Т. О. Коломоець, А. Т. Комзюка, О. В. Копана, В. В. Копейчикова, Є. Б. Кубка, Р. О. Куйбіди, О. В. Кузьменко, Є. В. Курінного, В. М. Марчука, О. І. Миколенка, О. В. Негодченка, Л. А. Ніколаєвої, Н. Р. Нижник, В. Ф. Опришка, О. І. Остапенка, О. М. Пасенюка, В. Г. Перепелюка, В. П. Петкова, О. П. Рябченко, А. О. Селіванова, В. М. Селіванова, А. К. Соловйової, В. Ф. Сіренка, В. С. Стефанюка, В. Я. Тація, М. М. Тищенко, В. В. Цветкова, В. М. Шаповала, В. К. Шкарупи, Ю. С. Шемшученка, В. І. Шишкіна.

Відаючи належне цим науковим напрацюванням, слід наголосити на наявності низки неврегульованих питань, зокрема проблеми завантаженості адміністративних судів; визначення юрисдикції адміністративного суду; застосування Кодексу адміністративного судочинства України, що містить у собі колізійні норми, та забезпечення участі громадськості в судовому контролі за діяльністю публічної адміністрації; відсутності теоретичної концепції, в якій було б закладено перспективи правового забезпечення судового контролю за діяльністю публічної адміністрації.

Зазначені обставини зумовили необхідність дослідження правової природи публічної адміністрації та судового контролю за її діяльністю, аналізу реалізації принципу інстанційності в системі адміністративних судів, обґрунтування концептуальних засад участі громадськості в судовому процесі, підвищення ефективності судового контролю за діяльністю публічної адміністрації шляхом розробки на основі чинного законодавства України й практики його реалізації пропозицій щодо вдосконалення відповідних правових норм.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

1.1 Поняття судового контролю та правова природа публічної адміністрації як об'єкта судового контролю

Дослідження наукових праць щодо реформування системи державного управління в Україні вказує на те, що все більшою популярністю у науковців користується новий термін «публічне адміністрування», який прийшов на зміну усталеному терміну «державне управління».

При цьому йдеться не про заміну термінів, а про принципово відмінне ідеологічне та змістове наповнення теорій державного управління та публічної адміністрації [129, с. 10].

Професор В. Б. Авер'янов вказує на те, що управління з боку держави, яке було домінуючим у всіх сферах за радянських часів, тепер не є настільки визначальним. З огляду на це він пропонує виділити нового суб'єкта – «публічну адміністрацію» у вигляді органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування [1, с. 117].

В. С. Рижов ставить під сумнів саму можливість пристосувати вчення про державне управління до доктрини правової демократичної держави, де однією з ключових засад є принцип розподілу влади [123].

Конституція України не лише закріпила принцип розподілу влади, а й визнала і гарантувала місцеве самоврядування (стаття 7). Звідси увага акцентується ще й на тому, що категорія «державне управління» не дає змоги на теоретичному рівні раціонально обґрунтувати засади відносин між органами державної влади й місцевого самоврядування, і особливо природу місцевого самоврядування. Тому для адміністративного права поняття «державне управління» як методологічна основа не лише не відповідає сучасному стану суспільного розвитку в ідеологічному плані, а й є недостатнім для змістового наповнення. Поширений на заході термін позначення всієї системи публічних інституцій та їх діяльності – «публічна адміністрація» – дає можливість розв'язати цю проблему [129, с. 14].

В. Б. Дзюндзюк, Н. М. Мельтюхова, Н. В. Фоміцька вказують на те, що відсутність категорії «публічне адміністрування» в Україні та в усіх пострадянських країнах обумовлена логічно. Для тоталітарного режиму притаманним було саме державне управління як керуючий вплив на усі сфери суспільного життя (виробництво, сільське господарство, освіту, культуру, мистецтво, соціальну сферу і навіть приват-

не життя). В умовах ринкової економіки така ситуація не є можливою. Підприємства, організації недержавної форми власності функціонують в межах існуючих в державі законів, але самостійно формують політику, стратегію та тактику дій. Їх структурні підрозділи повністю підпорядковані центральному офісу, в якому здійснюються функції планування, організації, мотивації й контролю у повному обсязі. Між державою і приватним підприємством формуються інші відносини, які пов'язані з контролем за дотриманням законів, удосконаленням державної політики, створенням умов для роботи таких підприємств у напрямках, які є дійсно адмініструванням (або регулюванням певної сфери життєдіяльності) [116, с. 11].

В. С. Ковальський зазначає, що поступове роздержавлення та де-монополізація економіки, а також поява ринкового механізму саморегулювання не звільняє державу від необхідності здійснювати широкі економічні, соціально-культурні та інші загальні та спеціальні функції, а зобов'язує виконувати їх в інших формах і за допомогою інших методів: сприяння утворенню ринку капіталу, житла, цінних паперів, прогнозування, податкової, кредитної і дотаційної політики, пільгового квотування, заохочення науково-технічного прогресу тощо, тобто державне регулювання економіки не має нічого спільного з директивними методами командно-адміністративного управління. Владно-примусовий характер державного управління в ринкових умовах якісно змінюється, хоч і зберігає свою принципову природу (мова йде про владну природу, оскільки її витокami є державна воля). Відтак, здійснення загальних функцій, обслуговування суспільних потреб унеможливорює застосування владно-регулятивних та примусових заходів державного управління, але вони становлять лише допоміжну основу змісту цієї діяльності [126, с. 11–12].

На підставі викладеного приходимо до висновку, що на сьогоднішній день між науковцями триває дискусія щодо ролі держави в організації суспільних відносин в Україні. Традиційний термін «державне управління» не в повній мірі відповідає меті держави в організації суспільних відносин в демократичній та правовій державі. Невідповідність виникає вже на стадії основ функціонування нашої держави, а саме: поділу влади на три гілки – законодавчу, виконавчу, судову. Термін «державне управління» також не дає відповіді на питання щодо організації відносин між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Так, на сьогоднішній день органам місцевого самоврядування делеговані значні повноваження щодо організації суспільних відносин в межах певної територіальної громади. До функцій місцевого самоврядування віднесені питання в податковій, земельній, будівельній та інших сферах суспільного життя. Вплив цих органів є

значним, проте, з огляду на суб'єктний склад, не охоплюється терміном «державне управління». Керівний вплив державного управління на всі сторони суспільного життя є притаманним для тоталітарної держави, однак, в ринкових відносинах такий вплив є неможливим. Суб'єкти господарювання приватного сектора економіки здійснюють свою діяльність на власний розсуд, без будь-якого управлінського впливу держави. Це не означає, що такі підприємства є повністю автономними від державного впливу, проте відносини, що складаються між державою і підприємством, носять не управлінський, а регулятивний характер. В цьому випадку на законодавчому рівні встановлюються правила діяльності певного виду підприємств (наприклад, шляхом ліцензування певного виду діяльності), а перед державними органами ставиться задача контролювати дотримання підприємствами відповідних законодавчих приписів. Таким чином, на сьогоднішній день термін «державне управління», який існує ще з радянських часів, втрачає свою актуальність, що потребує пошуку іншого терміна, який би міг заповнити цю прогалину. Переважна кількість науковців схиляються до використання поняття «публічне адміністрування».

Вітчизняні науковці пропонують нижчевикладені підходи до розуміння «публічної адміністрації».

В. Б. Авер'янов під терміном «публічна адміністрація» пропонує розуміти сукупність органів виконавчої влади та органів виконавчого самоврядування, підпорядкованих політичній владі, які забезпечують виконання закону та здійснюють інші публічно-управлінські функції [1, с. 117].

Словник термінів і понять з державного управління пропонує таке визначення: публічна адміністрація – це сукупність державних і недержавних суб'єктів публічної влади, ключовими структурними елементами якої є: а) органи виконавчої влади; б) виконавчі органи місцевого самоврядування [46].

Т. М. Кравцова, А. В. Солонар під поняттям «публічна адміністрація» розуміють систему органів державної виконавчої влади та виконавчих органів місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та інші суб'єкти, наділені адміністративно-управлінськими функціями, які діють з метою забезпечення як інтересів держави, так і інтересів суспільства в цілому, а також сукупність цих адміністративно-управлінських дій та заходів, встановлених законом [39, с. 523–524].

В іншому випадку публічна адміністрація – це законодавчо-організаційна діяльність органів публічної влади, їх посадових осіб, що здійснюється з метою практичної реалізації поставлених цілей і задач держави в усіх формах суспільного життя [124, с. 328].

Публічна адміністрація виступає симбіозом змісту термінів «державне управління» та «місцеве самоврядування» і є сукупністю органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, що підпорядковані публічній владі, діяльність яких спрямована на виконання закону та реалізацію інших публічно-управлінських функцій, які можуть делегуватися підприємствам, установам, організаціям, і будь-які інші суб'єкти, які здійснюють функції публічного управління, що своєю діяльністю забезпечують права і свободи людини та громадянина [48, с. 90–93].

Аналіз запропонованих науковцями підходів до розуміння терміна «публічна адміністрація» дозволяє дійти висновку, що його суб'єктами є органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. При цьому слід погодитися з тією частиною науковців, які до таких суб'єктів також відносять інших суб'єктів, яких держава наділила функціями публічного управління. Відносини в межах публічного адміністрування характеризуються підпорядкованістю закону, а не суб'єкту управління, децентралізацією, що вказує на те, що функції адміністрування здійснюють не тільки органи центральної влади, а й місцеві органи влади, що забезпечує максимальну ефективність діяльності на місцях, характеризується узгодженням інтересів учасників процесу, відповідальністю суб'єкта за стан системи.

В нормативних актах України термін «публічна адміністрація» згадується в проекті Концепції реформування публічної адміністрації в Україні. В цьому документі публічна адміністрація визначається як органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та інші суб'єкти, які відповідно до закону чи адміністративного договору мають повноваження забезпечувати виконання законів, діяти в публічних інтересах (виконання публічних функцій) [38].

У європейському праві визначення поняття «публічна адміністрація» розглядають у вузькому та у широкому сенсі. У вузькому сенсі під «публічною адміністрацією» розуміються «регіональні органи, місцеві та інші органи публічної влади», «центральні уряди» та «публічна служба». Під органами публічної влади при цьому розуміються: «інституції регіонального, місцевого або іншого характеру, інші органи, діяльність яких регулюється нормами публічного права або діями держав-членів; органи, наділені достатніми суверенними повноваженнями країни, які з формальної точки зору не є частиною адміністративного апарату держави-члена, але структура та завдання якого визначені в законі (причому ці завдання належать сфері функціонування держави)» [2, с. 375].

У широкому сенсі до «публічної адміністрації», крім органів публічної влади, відносять ті органи, які не входять до неї організаційно,

але виконують делеговані нею функції. Водночас, як зазначається у Резолюції щодо публічної (державної) відповідальності, до «публічної влади» (або органів публічної влади) відноситься будь-яка установа публічного права (держава, регіональні та місцеві органи державної влади, незалежні публічні підприємства) та будь-які фізичні особи під час виконання ними повноважень офіційних органів [2, с. 375].

Підсумовуючи викладене, під публічною адміністрацією пропонуємо розуміти органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також суб'єкти, що їх держава наділила функціями публічного управління, які здійснюють виконання публічно-управлінських функцій і метою яких є забезпечення інтересів держави та суспільства в цілому, при цьому їх діяльність характеризується підпорядкованістю закону, децентралізацією, узгодженням інтересів учасників процесу, відповідальністю суб'єкта за стан системи.

За період незалежності України з 1991 року практично сформовано більшість інститутів публічної адміністрації – органів та інших інституцій, підпорядкованих політичній владі, які забезпечують виконання закону та здійснюють інші публічно-управлінські функції. Зокрема, функціонують органи виконавчої влади та виконавчі органи місцевого самоврядування на рівні села, селища, міста, а також запроваджено державну службу та службу в органах місцевого самоврядування.

Проте нині в Україні публічна адміністрація не відповідає стратегічному курсу держави до демократії та європейських стандартів належного врядування, внаслідок чого саме вона стає гальмом у здійсненні соціально-економічних і політичних реформ.

Публічна адміністрація залишається: неефективною; схильною до корупції; внутрішньо суперечливою; надмірно централізованою; закритою від суспільства; громіздкою; відірваною від потреб простої людини.

Усе це спонукає державу до здійснення комплексної адміністративної реформи, яка має на меті вирішення завдань щодо: 1) формування стабільної та ефективної організації і діяльності виконавчої влади; 2) організації професійної, політично нейтральної та відкритої публічної цивільної служби (служби в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування); 3) створення системи спроможного місцевого самоврядування; 4) зміцнення статусу громадянина у відносинах з органами публічної адміністрації; 5) гарантування підконтрольності публічної адміністрації політичній владі та суспільству.

Одним із напрямів реформування публічної адміністрації в Україні є забезпечення зовнішнього контролю. Розбудова демократичного суспільства потребує прозорості в діяльності владних структур. Цьо-

го, зокрема, можна досягти за допомогою створення дієвого контролю в системі публічної адміністрації, одним з яких є судовий контроль.

Про необхідність реформування публічної адміністрації шляхом забезпечення судового контролю за її діяльністю вказується і в проекті Концепції реформування публічної адміністрації [38].

Аналізуючи роботи вітчизняних науковців, можна виділити широке та вузьке розуміння судового контролю за діяльністю публічної адміністрації. В широкому розумінні судовий контроль за діяльністю публічної адміністрації здійснюється Конституційним Судом України, судами загальної юрисдикції, в тому рахунку спеціалізованими судами, якими є господарські та адміністративні суди. Домінуюча роль в судовому контролі за діяльністю публічної адміністрації належить адміністративним судам. Судовий контроль інших судів здійснюється у виконавчому провадженні, на досудовій стадії кримінального процесу, при винесенні окремих ухвал, у процедурі банкрутства.

У вузькому розумінні судовий контроль здійснюється виключно адміністративними судами. Такий підхід, зокрема, застосовано в згаданому проекті Концепції реформування публічної адміністрації.

Зважаючи на домінуючу роль адміністративних судів в судовому контролі за діяльністю публічної адміністрації, особлива увага в межах цього дослідження буде присвячена саме адміністративним судам.

Система нормативно-правових актів, які регулюють питання нормативного забезпечення судового контролю за діяльністю публічної адміністрації в Україні, досить об'ємна, а тому для зручності пропонуємо дослідити це питання шляхом виділення матеріального, організаційного та формального аспектів судового контролю за діяльністю публічної адміністрації в Україні.

Розкриваючи матеріальний аспект судового контролю за діяльністю публічної адміністрації України, слід виходити з того, що його основу закладено в Конституції України.

Так, статтею 55 Конституції України передбачено, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [37]. На підставі системного аналізу вказаної норми приходимо до висновку, що в ній розкрито внутрішню суть судового контролю за діяльністю публічної адміністрації в Україні. Так, вказаною нормою законодавець визначив діяльність адміністративних судів України у сфері суспільних відносин, що виникають між особою та органом державної влади, органом місцевого самоврядування, посадовими і службовими особами; зазначив суб'єктний склад цих відно-

син – особа та орган державної влади, орган місцевого самоврядування, посадова особа, службова особа; визначив предмет оскарження в суді – рішення, дії або бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Перша та друга частини цієї норми дають підстави для висновку, що судовий захист в цих відносинах направлений на захист прав і свобод людини та громадянина.

Важко переоцінити значення цієї норми для розвитку судового контролю за діяльністю публічної адміністрації в Україні, оскільки саме в ній закладені її основи. При цьому з огляду на те, що ця норма є конституційною, вона виконує роль своєрідної «відправної точки» на шляху розвитку судового контролю за діяльністю публічної адміністрації в Україні.

До норм Конституції України, що визначають завдання судового контролю за діяльністю публічної адміністрації, слід також віднести положення статті 8, якою передбачено, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй; норми Конституції України є нормами прямої дії; звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується [37].

Спеціальним законом, який визначає зміст та завдання судового контролю за діяльністю публічної адміністрації в Україні, є Кодекс адміністративного судочинства України. Саме в цьому нормативно-правовому акті найбільш широко розкрито питання змісту судового контролю за діяльністю публічної адміністрації в Україні. Кодекс складається з восьми розділів, які, в свою чергу, поділяються на глави.

Найбільша кількість норм, які розкривають суть судового контролю за діяльністю публічної адміністрації в Україні, сконцентрована в розділі I «Загальні положення». Так, відповідно до частини 1 статті 2 кодексу завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ [32].

Предметом розгляду суду частина 2 статті 2 кодексу визначає будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Консти-

туцією чи законами України встановлено інший порядок судового провадження [32].

Частиною 3 статті 2 кодексу встановлено межі повноважень органів судового контролю за діяльністю публічної адміністрації України та зазначено, що у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративні суди перевіряють, чи прийняті (вчинені) вони: 1) на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; 2) з використанням повноваження з метою, з якою це повноваження надано; 3) обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії); 4) безсторонньо (неупереджено); 5) добросовісно; 6) розсудливо; 7) з дотриманням принципу рівності перед законом, запобігаючи несправедливій дискримінації; 8) пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія); 9) з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення; 10) своєчасно, тобто протягом розумного строку [32].

Порівнюючи зміст статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України та статті 55 Конституції України (додаток А, табл. А.1), можна дійти висновку, що норма кодексу деталізує основні положення, закріплені в конституційній нормі.

Порівнюючи ці дві норми, констатуємо, що в питанні сфери діяльності судового контролю за діяльністю публічної адміністрації, під якою обидві норми розуміють публічно-правові відносини, нормою кодексу збільшено суб'єктний склад цих відносин та доповнено його іншими суб'єктами при здійсненні ними владних управлінських функцій. Як зазначалося вище, такими суб'єктами, крім органів державної влади та місцевого самоврядування, можуть бути також посадові особи органів судової влади. В деяких випадках держава делегує владні управлінські функції різним підприємствам (наприклад, Публічному акціонерному товариству «Укртелеком»). Вказані підприємства отримують права здійснювати владну управлінську діяльність у певній сфері суспільних відносин, а тому їх рішення, дії або бездіяльність Кодексом адміністративного судочинства також віднесено до сфери судового контролю за діяльністю публічної адміністрації.

На відміну від конституційної норми, якою передбачено захист прав і свобод людини і громадянина, нормою кодексу передбачено захист прав, свобод і інтересів фізичних та юридичних осіб. Таким чином, по-перше, норма кодексу поряд із фізичними особами вказує на необхідність захисту судом прав юридичних осіб. Такий підхід відповідає європейським стандартам в питанні змісту судового контролю

за діяльністю публічної адміністрації, оскільки учасниками публічних відносин все частіше стають саме юридичні особи, а отже захист їх прав повинен входити до юрисдикції суду. По-друге, на відміну від конституційної норми, норма кодексу передбачає захист не лише прав і свобод цих осіб, але й їхніх інтересів.

У резолютивній частині Рішення від 01 грудня 2004 року № 18-рп/2004 Конституційний Суд України зазначив, що поняття «охоронюваний законом інтерес», що вживається в частині першій статті 4 Цивільного процесуального кодексу України та інших законах України у логічно-смысловому зв'язку з поняттям «права», треба розуміти як прагнення до користування конкретним матеріальним та/або нематеріальним благом, як зумовлений загальним змістом об'єктивного і прямо не опосередкований у суб'єктивному праві простий легітимний дозвіл, що є самостійним об'єктом судового захисту та інших засобів правової охорони з метою задоволення індивідуальних і колективних потреб, які не суперечать Конституції і законам України, суспільним інтересам, справедливості, добросовісності, розумності та іншим загальноправовим засадам [117].

Наступною статтею Кодексу адміністративного судочинства України, яка розкриває матеріальний аспект судового контролю за діяльністю публічної адміністрації в Україні, є стаття 3 кодексу, в якій законодавець дав визначення основних термінів, які вживаються при характеристиці судового контролю за діяльністю публічної адміністрації.

Серед цих термінів, перш за все, звертає на себе увагу те, що позивачем в адміністративному судочинстві є не тільки фізичні та юридичні особи, але також і суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подана позовна заява. При цьому відповідачем є не тільки суб'єкт владних повноважень, але й інші особи, до яких звернена вимога.

Так, справа адміністративної юрисдикції (далі – адміністративна справа) – переданий на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір, у якому хоча б однією зі сторін є орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа або інший суб'єкт, який здійснює владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень (пункт 1 статті 3 кодексу) [32].

Аналіз інших норм Кодексу адміністративного судочинства України також вказує на те, що справа в порядку адміністративного судочинства порушується за зверненням суб'єкта владних повноважень до фізичної або юридичної особи.

Так, пунктом 5 частини 2 статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України юрисдикцію адміністративних судів поширено на

публічно-правові спори за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, встановлених Конституцією та законами України.

Частиною 4 статті 50 Кодексу адміністративного судочинства України передбачено, що громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, їх об'єднання, юридичні особи, які не є суб'єктами владних повноважень, можуть бути відповідачами лише за адміністративним позовом суб'єкта владних повноважень: 1) про тимчасову заборону (зупинення) окремих видів або всієї діяльності об'єднання громадян; 2) про примусовий розпуск (ліквідацію) об'єднання громадян; 3) про примусове видворення іноземця чи особи без громадянства з України; 4) про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання (збори, мітинги, походи, демонстрації тощо); 5) в інших випадках, встановлених законом.

Виникає закономірне питання, чи немає в цьому випадку порушення основного принципу судового контролю за діяльністю публічної адміністрації – захист прав особи в публічно-правових відносинах.

Р. О. Куйбіда вказує на те, що до прийняття Конституції і деяких законів значний обсяг категорій справ проти громадян чи організацій вирішували в адміністративному, а не судовому порядку, через реалізацію органами влади так званих втручальних повноважень (обмеження права на мирні зібрання, примусовий розпуск об'єднань громадян тощо). Тепер частину таких справ віднесено до юрисдикції судів, щоб запобігти порушенням прав особи через здійснення судового контролю за реалізацією втручальних повноважень органів влади. Якщо у переважній більшості випадків захист прав, свобод та інтересів осіб є таким, що настає внаслідок встановленого судом факту їх порушення, то в адміністративних справах за зверненням суб'єкта владних повноважень з позовом до фізичної чи юридичної особи у випадках, визначених законом, суд надає випереджувальний захист прав, свобод та інтересів особи. При цьому автор вказує на те, що коло таких справ поступово повинно зменшуватися [33, с. 154].

Таким чином, приходимо до висновку про те, що, передавши до юрисдикції адміністративних судів справи за зверненням суб'єкта владних повноважень, законодавець не порушив принцип «захисту прав особи в публічно-правових відносинах», оскільки в цьому випадку метою здійснення адміністративного судочинства є попередній захист прав особи від можливого його порушення рішенням, дією або бездіяльністю. Разом із тим слід погодитись з висновком Р. О. Куйбіди про те, що кожного разу суд повинен уважно відслідковувати, чи здійснюється суб'єктом владних повноважень звернення до адміністративного суду в межах повноважень, наданих йому законодавцем.

До випадків, на які поширюється положення пункту 5 частини 2 статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України, слід віднести такі норми законодавства: статті 28 Закону України «Про громадські об'єднання» [70]; статтю 32 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [99]; статті 174, 176, 180, 182 Кодексу адміністративного судочинства України; статтю 108 Закону України «Про вибори народних депутатів» [66]; статті 56, 91, 102 Закону України «Про вибори Президента України» [67]; статтю 5 Закону України «Про статус народного депутата» [104]; статтю 6 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [75]; статтю 18 Закону України «Про друковані засоби масової інформації(пресу) в Україні» [79]; статті 103, 110 Цивільного кодексу України [139]; статтю 12 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [94]; статтю 24 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» [65]; статтю 25 Закону України «Про службу безпеки» [103]; статтю 31 Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла» [114]; статтю 41 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [113]; статті 8, 11 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» [74]; статтю 55 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [92]; статтю 20 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» [96]; статті 17, 19 Закону України «Про природні монополії» [101]; статтю 37 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» [110]; статтю 58 Закону України «Про радіочастотний ресурс України» [102]; статтю 30 Закону України «Про виключну (морську) економічну зону України» [68]; статтю 9 Закону України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру» [73]; статтю 31 Закону України «Про теплопостачання» [111]; статтю 16 Закону України «Про організацію формування та обігу кредитних історій» [95]; статтю 17 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» [72]; статтю 47 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [80]; статтю 21 Закону України «Про охорону культурної спадщини» [98]; статтю 11 Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» [93]; статтю 6 Закону України «Про державну таємницю» [76]; статтю 5 Закону України «Про театри та театральну справу» [108]; статтю 143 Земельного кодексу України [29]; статтю 23 Лісового кодексу України [43]; статтю 26 Кодексу України про надра [34]; статтю 10 Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [97]; статтю 45

Закону України «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» [89]; статтю 8 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського і державного кордону» [112]; статтю 14 Закону України «Про автомобільні дороги» [64]; статтю 11 Закону України «Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду» [90]; статтю 52 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» [82]; статті 20.1.3, 20.1.12, 20.1.15, 20.1.16, 20.1.17, 20.1.18, 20.1.19, 20.1.36, 20.1.38, 20.1.40 Податкового кодексу України [58].

З метою запобігання невинуватеному розширенню переліку спорів за зверненням суб'єкта владних повноважень Р. О. Куйбіда пропонує модель, за якою після прийняття суб'єктом владних повноважень рішення особі надається час для його оскарження. І лише після закінчення строку оскарження, якщо позов не подано, рішення можна виконувати примусово [33, с. 154–155].

Ми погоджуємося з думкою Р. О. Куйбіди, оскільки в цьому випадку вирішується проблема виконання адміністративним судом неприбуткових йому функцій щодо розгляду справ за зверненням суб'єкта владних повноважень, а крім того, частково усувається проблема завантаженості адміністративних судів, яка з кожним роком стає все гострішою. Більш детально питання завантаженості адміністративних судів буде розглянуто в наступному розділі.

Матеріальний аспект судового контролю за діяльністю публічної адміністрації також розкрито в статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України, яка встановлює юрисдикцію адміністративних судів.

Відповідно до вказаної статті юрисдикція адміністративних судів поширюється на правовідносини, що виникають у зв'язку зі здійсненнім суб'єктом владних повноважень владних управлінських функцій, а також у зв'язку з публічним формуванням суб'єкта владних повноважень шляхом виборів або референдуму. Юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори, зокрема: 1) спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності; 2) спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби; 3) спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень; 4) спори, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними

адміністративних договорів; 5) спори за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, встановлених Конституцією та законами України; 6) спори щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.

Юрисдикція адміністративних судів не поширюється на публічно-правові справи: 1) що віднесені до юрисдикції Конституційного Суду України; 2) що належить вирішувати в порядку кримінального судочинства; 3) про накладення адміністративних стягнень; 4) щодо відносин, які відповідно до закону, статуту (положення) об'єднання громадян віднесені до його внутрішньої діяльності або виключної компетенції [32].

Відповідно до цієї норми до юрисдикції органів судового контролю за діяльністю публічної адміністрації законодавцем віднесено, крім класичних спорів щодо оскарження актів суб'єкта владних повноважень та розглянутих нами спорів за зверненням суб'єкта владних повноважень; також спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби, спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень; спори, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів; спори щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.

Спори щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення від неї спеціально виділені окремо, щоб їх помилково не ідентифікували як трудові спори і не відносили до цивільної юрисдикції. Відносини, що виникають у сфері публічної служби, є предметом регулювання адміністративного права і законодавства, а трудове законодавство може застосовуватися до них лише субсидіарно, але від цього вони не перестають бути адміністративними.

Частину спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму, так само можна віднести до категорії спорів із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності. Адже у них найчастіше йдеться про оскарження рішень, дій чи бездіяльності виборчої комісії чи комісії з референдуму, які мають владні повноваження. Частина виборчих спорів, що розглядаються за зверненням виборчої комісії, охоплюється категорією спорів за зверненням суб'єкта владних повноважень. Однак існує також низка виборчих спорів, де суб'єктів владних повноважень може й не бути, наприклад, спори між кандидатами на виборну посаду, партіями тощо. Тому виникла необхідність окремо виділити спори щодо правовідносин, які пов'язані з процесом виборів чи рефе-

рендумів – особливості провадження у таких спорах визначені у статтях 172–179 Кодексу адміністративного судочинства України. Отож деякий відхід від правил логіки у законодавчому визначенні предмета адміністративної юрисдикції можна пояснити необхідністю запобігти різночитанням і спорам про компетенцію між судами різних юрисдикцій [56, с. 52–53].

Питання організації судового контролю за діяльністю публічної адміністрації в Україні (організаційний аспект) бере свій початок в розділі VIII Конституції України «Правосуддя». Частиною 2 статті 124 Конституції України встановлено, що юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення. У передбачених законом випадках суди розглядають також інші справи. Частинами 2–4 статті 125 Конституції України встановлено, що Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України. Відповідно до закону можуть діяти вищі спеціалізовані суди. З метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди. [37].

Положення Конституції України знайшли своє продовження в Законі України «Про судоустрій та статус суддів» [107]. Частиною 2 статті 17 цього Закону передбачено, що систему судів загальної юрисдикції складають: 1) місцеві суди; 2) апеляційні суди; 3) Верховний Суд України. Відповідно до частини 1 статті 18 закону суди загальної юрисдикції спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення.

Зміст положень Конституції України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів» вказує на те, що в судовій системі України особливу увагу приділено саме діяльності адміністративних судів, як гарантію захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин. В Україні будується система судового контролю за діяльністю публічної адміністрації в «чистому вигляді», тобто відокремлена, незалежна, вертикально побудована система судів, яку законодавець наділив повноваженнями розглядати адміністративні справи.

До особливостей системи адміністративних судів України слід віднести те, що місцевими адміністративними судами є окружні адміністративні суди, а також інші суди, передбачені законом [107]. Такий підхід законодавця пояснюється необхідністю забезпечення двох вимог: щодо доступності судів і щодо незалежності суддів від стороннього впливу, особливо від органів виконавчої влади [33, с. 176].

Досвід зарубіжних країн свідчить про те, що порядок здійснення судочинства адміністративними судами (формальний аспект) регулю-

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В. Б. Реформування українського адміністративного права: ґрунтовний привід для теоретичної дискусії / В. Б. Авер'янов // Право України. – 2003. – № 5. – С. 117–122.
2. Административное право зарубежных стран : учеб. / Л. М. Гудошников, А. А. Жданов, А. Н. Козырин [и др.]. ; под ред. А. Н. Козырина и М. А. Шатиной. – М. : Спарк, 2003. – 464 с.
3. Адміністративна юстиція в Україні : навч. посіб. / Г. О. Пономаренко, А. Т. Комзюк, Р. С. Мельник, В. М. Бевзенко. – К. : Прецедент, 2009. – 198 с.
4. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / за заг. ред. О. М. Пасенюка. – К. : Істина, 2007. – 608 с.
5. Адміністративне судочинство : підруч. / О. М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О. Н. Панченко, В. Б. Авер'янов [та ін.] ; за заг. ред. О. М. Пасенюка. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 672 с.
6. Аналітичний огляд стану здійснення судочинства ВАСУ у 2011 році [Електронний ресурс] / Управління узагальнення судової практики, судової статистики, надання методичної допомоги та контролю за єдністю судової практики ВАСУ. – Режим доступу : http://www.vasu.gov.ua/ua/generalization_court_practice.html?_m=publications&_t=rec&id=2240.
7. Аналітичний огляд стану здійснення судочинства місцевими та апеляційними адміністративними судами у першому півріччі 2012 року [Електронний ресурс] : Управління узагальнення судової практики, судової статистики, надання методичної допомоги та контролю за єдністю судової практики ВАСУ. – Режим доступу : http://www.vasu.gov.ua/ua/generalization_court_practice.html?_m=publications&_t=rec&id=2483.
8. Аналітичний огляд стану здійснення адміністративного судочинства у першому півріччі 2016 року [Електронний ресурс] : Управління вивчення судової практики та судової статистики ВАСУ. – Режим доступу : http://www.vasu.gov.ua/sudovapraktika/statistika/analitika_1pivr_2016/
9. Білозерська Т. О. Реформування публічної адміністрації в Україні як крок до європейської інтеграції [Електронний ресурс] / Т. О. Білозерська // Форум права. – 2007. – № 2. – С. 11–19. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2007-2/07btodei.pdf>.
10. Вігьє Ж. Адміністративна юстиція / Ж. Вігьє ; переклад з франц. А. Корнійчука. – К. : Конус-Ю, 2008. – 160 с.
11. Даценко В. М. Актуальні питання запровадження в Україні адміністративної юстиції / В. М. Даценко // Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення : матеріа-

ли міжнародної наук.-практ. конференції, 26–27 липня 2013 р. – Запоріжжя, 2013. – С. 55–58.

12. Даценко В. М. Деякі аспекти питання визначення юрисдикції судів у зв'язку з набранням чинності Закону України «Про судоустрій та статус суддів» на прикладі діяльності адміністративних судів / В. М. Даценко // Митна справа. – 2012. – № 6 (84). – С. 78–84.

13. Даценко В. М. Завантаженість адміністративних судів: вітчизняний та зарубіжний досвід / В. М. Даценко // Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку : матеріали міжнародної наук.-практ. конференції, 25–26 січня 2013 р. – Запоріжжя, 2013. – С. 35–36.

14. Даценко В. М. Особливості запровадження публічної адміністрації в Україні / В. М. Даценко // Південноукраїнський правничий часопис. – 2013. – № 1. – С. 9–12.

15. Даценко В. М. Особливості побудови системи адміністративних судів України за принципом інстанційності / В. М. Даценко // Актуальні питання публічного та приватного права у контексті сучасних процесів реформування законодавства : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 26–27 квітня 2013 року. – Херсон, 2013. – С. 214.

16. Даценко В. М. Правова природа адміністративної юстиції / В. М. Даценко // Митна справа. – 2013. – № 4. – С. 205–209.

17. Даценко В. М. Правовые вопросы реализации принципа инстанционности в системе административных судов Украины / В. М. Даценко // Право и политика. – 2013. – № 3. – С. 154–158.

18. Даценко В. М. Проблема завантаженості адміністративних судів та шляхи її подолання / В. М. Даценко // Правова держава. – 2013. – № 16. – С. 232–239.

19. Даценко В. М. Проблемні аспекти визначення юрисдикції адміністративного суду / В. М. Даценко // Правова держава. – 2012. – № 15. – С. 298–303.

20. Даценко В. М. Проблемні питання розмежування юрисдикції судів у зв'язку з набранням чинності Закону України «Про судоустрій та статус суддів» / В. М. Даценко // Національний та міжнародно-правовий вимір стійкого розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 14 лип. 2012 р. – Львів, 2012. – С. 46–48.

21. Даценко В. М. Удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності Вищого адміністративного суду України як суду касаційної інстанції / В. М. Даценко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2014. – № 24. – С. 51–56.

22. Даценко В. М. Шляхи подолання проблеми завантаженості адміністративних судів / В. М. Даценко // Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30 квітня 2013 р. – Дніпропетровськ, 2013. – С. 20–22.

23. Денисюк С. Ф. Організація громадського контролю у сфері забезпечення правоохоронними органами громадського порядку / С. Ф. Денисюк // Форум права. – 2009. – № 2. – С. 102–107.

24. Державне управління : навч. посіб. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко ; за ред. А. Ф. Мельник. – К. : Знання-Прес, 2003. – 343 с.

25. Енциклопедія державного управління : [у 8 т.]. Т. 1 : Теорія державного управління / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук. редкол.: Ю. В. Ковбасюк (голова), В. П. Трощинський, Ю. П. Сурмін [та ін.]. ; наук. редкол. першого тому: В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова), Ю. Ф. Дехтяренко [та ін.]. – К. : НАДУ, 2011. – 747 с.

26. Жаровська І. М. Громадський контроль як інтегральна складова у концепті владних відносин сучасної держави і громадянського суспільства / І. М. Жаровська // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 3. – С. 14–16.

27. Закаблук М. Голова Київського окружного адміністративного суду Олег Басай: «Реформа враховує побажання суддівського корпусу і гарантує реальне прав на захист» / М. Закаблук // Закон і Бізнес. – 2011. – № 26 (1013). – С. 4.

28. Захаров Є. Громадський контроль і права людини [Електронний ресурс] / Є. Захаров. – Режим доступу : <http://opora.lviv.ua/?p=529>.

29. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III // Урядовий кур'єр. – 2001. – № 211.

30. Іжа М. Громадський контроль в системі публічного управління як ефективний інструмент експертизи державно-управлінських рішень / М. Іжа, О. Радченко // Публічне управління: теорія та практика. – 2012. – № 4 (12). – С. 226.

31. Інформаційний лист Вищого адміністративного суду України від 06.05.2011 № 621/11/13-11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vasu.gov.ua/ua/generalization_court_practice.html?_m=publications&_t=rec&id=1806.

32. Кодекс адміністративного судочинства України : Кодекс України від 06 липня 2005 року № 2747-IV // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 153.

33. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар у 2 т. / за заг. ред. Р. О. Куйбіди. – К. : Книги для бізнесу, 2007. – Т. 1. – 552 с.

34. Кодекс України про надра : Кодекс України від 27 липня 1994 року № 132/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 36.

35. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підруч. / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.

36. Колпаков В. К. Юрисдикція адміністративних судів : монографія : в 2-х книгах. Книга 1 / В. К. Колпаков, В. В. Гордєєв. – Х. : Харків юридичний, 2011. – 352 с.

37. Конституція України : Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
38. Концепція реформування публічної адміністрації [Електронний ресурс] : проект ЦППР. – Режим доступу : http://www.pravo.org.ua/files/stat/Concept_public_administration.pdf.
39. Кравцова Т. М. Поняття та принципи діяльності публічної адміністрації / Т. М. Кравцова, А. В. Солонар // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 522–525.
40. Крупник А. С. Громадський контроль : сутність та механізми здійснення [Електронний ресурс] / А. С. Крупник // Теоретичні та прикладні питання державотворення. On-line збірник наук. праць ОРІДУ НАДУ при Президентіві України. – 2007. – Випуск № 1. – Режим доступу : http://novyi-stryi.at.ua/gromkontrol/KRUPnYK_A_pro_grom_kontrol.pdf.
41. Куйбіда Р. О. Спеціалізація, територіальність та інстанційність в організації системи судів України / Р. О. Куйбіда // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2005. – № 9. – С. 82–91.
42. Кушнір С. М. Правові засади організації та здійснення громадського контролю в Україні / С. М. Кушнір // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 1.
43. Лісовий кодекс України : Кодекс України від 21 січня 1994 року № 3852-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 17. – Ст. 99.
44. Логачова В. Громадський контроль як елемент громадянського суспільства в Україні / В. Логачова // Юридична Україна. – 2012. – № 2. – С. 26–31.
45. Лукашев О. Последнее слово – за ВСУ / О. Лукашев // Юридическая практика. – 2011. – № 48 (727). – С. 5–10.
46. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління / В. Я. Малиновський. – К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. – 254 с.
47. Мамченко Н. Социальные дела топят админюстицию / Н. Мамченко // Судебно-юридическая газета. – 2011. – № 42–43 (110–111). – С. 5.
48. Міхровська М. Державне управління та публічна адміністрація: шлях до демократії / М. Міхровська // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка / редкол. : Р. А. Майданчик. – К. : КНУ, 2011. – Вип. 88 : Юридичні науки. – С. 90–93.
49. Москвич Л. М. До питання про проблеми судової реформи / Л. М. Москвич // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 4 (59). – С. 171–179.
50. Назаров І. Значення принципу інстанційності для організації судової системи України та європейських країн / І. Назаров // Юридична Україна. – 2009. – № 5 (77). – С. 121–125.

51. Нижник Н. Контроль у сфері державного управління / Н. Нижник, О. Машков, С. Мосов. – К. : Вісник УАДУ, 1998. – № 2. – ст. 25.
52. Николаева Л. А. Административная юстиция и административное судопроизводство: зарубежный опыт и российские традиции : сборник / Л. А. Николаева, А. К. Соловьева. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2004. – 332 с.
53. Огляд стану здійснення судочинства місцевими та апеляційними адмінсудами у 2011 році [Електронний ресурс] : Управління узагальнення судової практики, судової статистики, надання методичної допомоги та контролю за єдністю судової практики ВАСУ. – Режим доступу : http://www.vasu.gov.ua/ua/generalization_court_practice.html?_m=publications&_t=rec&id=2242.
54. Огляд стану здійснення судочинства місцевими та апеляційними адмінсудами у 2012 році [Електронний ресурс] : Управління узагальнення судової практики, судової статистики, надання методичної допомоги та контролю за єдністю судової практики ВАСУ. – Режим доступу : http://www.vasu.gov.ua/ua/generalization_court_practice.html?_m=publications&_t=rec&id=2746&fp=11.
55. Організація судової влади в Україні : навч. посіб. / І. Є. Марочкін, Н. В. Сібільова, В. П. Тихий та ін. ; за ред. І. Є. Марочкіна, Н. В. Сібільової. – Харків : Одиссей, 2007. – 328 с.
56. Основи адміністративного судочинства в Україні : навч. посіб. / за заг. редакцією Н. В. Александрової, Р. О. Куйбіди ; – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНТ, 2009. – 248 с.
57. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права : навч. посіб. / за заг. редакцією Р. О. Куйбіди, В. І. Шишкіна. – К. : Старий світ, 2006. – 576 с.
58. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92. – Ст. 3248.
59. Полтораков О. Громадський контроль над «силовими» структурами в Україні: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / О. Полтораков // Національний інститут проблем міжнародної безпеки. – Режим доступу : <http://www.niisp.gov.ua/articles/109>.
60. Постанова Вищого адміністративного суду України від 15 березня 2011 року [Електронний ресурс] : Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/14630935>.
61. Постанова Вищого адміністративного суду України від 18 квітня 2013 року [Електронний ресурс] : Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30932520/>.

62. Постанова Вищого господарського суду України від 18 січня 2012 року [Електронний ресурс] : Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/21016996>.

63. Прес-реліз від 04 вересня 2012 року [Електронний ресурс] : прес-служба Конституційного Суду України. – Режим доступу : <http://www.ccu.gov.ua/uk/publish/article/185978>.

64. Про автомобільні дороги : Закон України від 08 вересня 2005 року № 2862-IV // Голос України. – 2005. – № 189.

65. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20 березня 2003 року № 638-IV // Голос України. – 2003. – № 77.

66. Про вибори народних депутатів : Закон України від 17 листопада 2011 року № 4061-VI // Голос України. – 2011. – № 234.

67. Про вибори Президента України : Закон України від 05 березня 1999 року № 474-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 14. – Ст. 81.

68. Про виключну (морську) економічну зону України : Закон України від 16 травня 1995 року № 162/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 21.

69. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень адміністративного судочинства : Закон України від 17 листопада 2011 року № 4054-VI // Голос України. – 2011. – № 249.

70. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 30.

71. Про Громадську раду з питань дотримання прав людини в установах виконання покарань [Електронний ресурс] : наказ Міністерства юстиції України від 05 червня 2006 року № 46/5. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0046323-06>.

72. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів : Закон України від 19 грудня 1995 року № 481/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 46.

73. Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру : Закон України від 17 червня 1999 року № 758-XIV // Офіційний вісник України. – 1999. – № 27.

74. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30 жовтня 1996 року №448/96-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 51. – Ст. 292.

75. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців : Закон України від 15 травня 2003 року №755-IV // Голос України. – 2003. – № 115.

76. Про державну таємницю : Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16.

77. Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам [Електронний ресурс] : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 24 жовтня 2011 року № 10. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0010600-11/card6#Public>.

78. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI // *Голос України*. – 2011. – № 24.

79. Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні : Закон України від 16 листопада 1992 року №2782-XII // *Відомості Верховної Ради України*. – 1993. – № 1. – Ст. 1.

80. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24 лютого 1994 року № 4004-XII // *Відомості Верховної Ради України*. – 1994. – № 27.

81. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : постанова Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 року № 996 // *Урядовий кур'єр*. – 2006. – № 211.

82. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням : Закон України від 18 січня 2001 року № 2240-III // *Урядовий кур'єр*. – 2001. – № 38.

83. Про затвердження Положення про громадське спостереження за проведенням зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів : наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 25 листопада 2011 року № 1354 // *Офіційний вісник України*. – 2011. – № 101. – Ст. 85.

84. Про затвердження Положення про громадський контроль у сфері благоустрою населених пунктів : наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства від 16 січня 2007 року № 7 // *Офіційний вісник України*. – 2007. – № 19. – Ст. 771.

85. Про затвердження Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля : наказ Міністерства екології та природних ресурсів від 27 лютого 2002 року № 88 // *Офіційний вісник України*. – 2002. – № 12. – Ст. 631.

86. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень : постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2006 р. № 740 // *Офіційний вісник України*. – 2006. – № 22. – Ст. 1623.

87. Про звернення громадян : Закон України від 02 жовтня 1996 року № 393/96-ВР // *Відомості Верховної Ради України*. – 1996. – № 47.

88. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 року №2657-XII // *Відомості Верховної Ради України*. – 1992. – № 48.

89. Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати : Закон України від 19 червня 2003 року № 979-IV // *Голос України*. – 2003. – № 146.

90. Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду : Закон України від 22 грудня 2006 року № 525-V // *Голос України*. – 2007. – № 6.

91. Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів : Указ Президента України від 10 травня 2006 року №361/2006 // *Офіційний вісник України*. – 2006. – № 19. – Ст. 23.

92. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР // *Відомості Верховної Ради України*. – 1997. – № 24.

93. Про Національний архівний фонд та архівні установи : Закон України від 24 грудня 1993 року № 3814-XII // *Відомості Верховної Ради України*. – 1994. – № 15.

94. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 червня 1993 року № 3341-XII // *Відомості Верховної Ради України*. – 1993. – № 35. – Ст. 358.

95. Про організацію формування та обігу кредитних історій : Закон України від 23 червня 2005 року № 2704-IV // *Голос України*. – 2005. – № 138.

96. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні : Закон України від 21.03.1991 року № 875-XII // *Відомості Верховної Ради УРСР*. – 1991. – № 21. – Ст. 252.

97. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26 січня 1993 року № 2939-XII // *Відомості Верховної Ради України*. – 1993. – № 13.

98. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08 червня 2000 року № 1805-III // *Офіційний вісник України*. – 2000. – № 27.

99. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 року № 3773-VI // *Голос України*. – 2011. – № 199.

100. Про практику застосування адміністративними судами законодавства у справах із приводу оскарження дій чи бездіяльності державної виконавчої служби : постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 13 грудня 2010 року № 3 // *Вісник Вищого адміністративного суду України*. – 2011. – № 1. – Ст. 118.

101. Про природні монополії : Закон України від 20 квітня 2000 року № 1682-III // *Офіційний вісник України*. – 2000. – № 19.

102. Про радіочастотний ресурс України : Закон України від 01.06.2000 року № 1770-III // *Офіційний вісник України*. – 2000. – № 26.

103. Про службу безпеки : Закон України від 25 березня 1992 року №2229-XII // *Відомості Верховної Ради України*. – 1992. – № 27. – Ст. 382.

104. Про статус народного депутата : Закон України від 17 листопада 1992 року № 2790-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 3. – Ст. 17.

105. Про судову практику застосування статей 235–240 Кодексу адміністративного судочинства України [Електронний ресурс] : постановою Пленуму Вищого адміністративного суду України від 13 грудня 2010 року № 2. – Режим доступу : http://www.vasu.gov.ua/ua/plenum__vas.html_m=publications&t=rec&id=2083.

106. Про судоустрій в Україні : Закон України від 07 лютого 2002 року № 3018-III // Голос України. – 2002. – № 51.

107. Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 07 липня 2010 року № 2453-VI // Голос України. – 2010. – № 142.

108. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII // Голос України. – 2016. – № 132–133.

109. Про театри та театральну справу : Закон України від 31 травня 2005 року № 2605-IV // Голос України. – 2005. – № 116.

110. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21.12.1993 року № 3759-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10.

111. Про теплопостачання : Закон України від 02 червня 2005 року № 2633-IV // Голос України. – 2005. – № 121.

112. Про участь громадян в охороні громадського і державного кордону : Закон України від 22 червня 2000 року № 1835-III // Офіційний вісник України. – 2000. – № 30.

113. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 липня 2001 року № 2664-III // Голос України. – 2001. – № 150.

114. Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла : Закон України від 19.06.2003 року № 978-IV // Голос України. – 2003. – № 144.

115. Проект Закону про громадський контроль № 6246 від 11 жовтня 2004 року [Електронний ресурс] / Комітет з питань державного будівництва та місцевого самоврядування. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=6246&skl=5.

116. Публічне адміністрування в Україні : навч. посіб. / В. Б. Дзюндзюк, Н. М. Мельтюхова, Н. В. Фоміцька [та ін.] ; за заг. ред. В. В. Корженка, Н. М. Мельтюхової. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2011. – 306 с.

117. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) : від 01 грудня 2004 року № 18-рп/2004 / Конституційний Суд України // Урядовий кур'єр. – 2004. – № 239.

118. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 3 частини другої статті 18, статей 32, 33, 34, 35, 36, 37, підпункту 5 пункту 3 розділу VII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій України» (справа про Касаційний суд України) : від 11 грудня 2003 року № 20-рп/2003 / Конституційний Суд України // Офіційний вісник України. – 2004. – № 51. – Ст. 280.

119. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Кримінально-процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України : від 22 червня 2004 року № 17-рп/2011 / Конституційний Суд України // Офіційний вісник України. – 2011. – № 100. – Ст. 24.

120. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 54 народних депутатів України та Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Кримінально-процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України (щодо принципу інстанційності в системі судів загальної юрисдикції) : від 12 липня 2011 року № 9-рп/2011 / Конституційний Суд України // Офіційний вісник України. – 2011. – № 60. – Ст. 138.

121. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 54 народних депутатів України та Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Кримінально-процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України (щодо принципу інстанційності в системі судів загальної юрисдикції) : від 22 червня 2004 року № 13-рп/2004 / Конституційний Суд України // Офіційний вісник України. – 2004. – № 60. – Ст. 138.

122. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини четвертої статті 18, статті 171-1, частини першої статті 180 Кодексу адміністративного судочинства України, 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини четвертої статті 18, частин другої, третьої, п'ятої статті 171-1,

частин другої, шостої статті 183-1 Кодексу адміністративного судочинства України та 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 89 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», частини четвертої статті 18, статті 171-1 Кодексу адміністративного судочинства України (справа про підсудність окремих категорій адміністративних справ) : від 29 серпня 2012 року № 16-рп/2012 / Конституційний Суд України // Офіційний вісник України. – 2012. – № 70. – Ст. 14.

123. Рыжов В. С. К судьбе государственного управления / В. С. Рыжов // Государство и право. – 1999. – № 2. – С. 14–22.

124. Світличний О. П. Співвідношення понять «державне управління» і «публічна адміністрація» / О. П. Світличний // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2011. – Вип. 75, ч. 2. – С. 189–195.

125. Спільний висновок щодо Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [Електронний ресурс] : № 588 / 2010 від 18 жовтня 2010 року / Венеціанська комісія та Дирекція з технічного співробітництва Генеральної дирекції з прав людини та правових питань Ради Європи. – Режим доступу : <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/285DC84A1EFF78FAC22577C20051A2AA?opendocument>.

126. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України : навч. посіб. / В. С. Ковальський, В. Т. Білоус, С. Е. Демський [та ін.] ; відп. ред. Я. Кондратьєв. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 320 с.

127. Теория государства и права: элементарный курс / Н. Н. Крестовская, Л. Г. Матвеева [и др.]. – 3-е изд. – Х. : Одиссей, 2012. – 384 с.

128. Теорія держави і права : підруч. / С. Л. Лисенков, А. М. Колодій, О. Д. Тихомиров, В. С. Ковальський ; за ред. С. Л. Лисенкова. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 448 с.

129. Тимощук В. П. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України : монографія / авт.-уклад. В. П. Тимощук ; Центр політико-прав. реформ. – К. : Факт, 2003. – 496 с.

130. Тимцуник В. І. Адміністративний менеджмент: опорний конспект лекцій / В. І. Тимцуник. – К. : КНТЕУ, 2011. – 134 с.

131. Толстой-Милославський проти Сполученого Королівства [Електронний ресурс] : рішення Європейського суду з прав людини від 23 червня 1995 року. – Режим доступу : <http://www.coe.kiev.ua/hr/case/22.html>.

132. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 11 червня 2012 року [Електронний ресурс] : Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24810335>.

133. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 13 жовтня 2011 року [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/18727160>.

134. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 20 грудня 2011 року [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/20659698>.

135. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 27 червня 2013 року [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : [<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32752176>].

136. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 29 січня 2013 року [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29217361>.

137. Ханова Р. Ф. Чому суди перетворюються на фабрику з виготовлення судових рішень? / Р. Ф. Ханова // Закон і Бізнес. – 2011. – № 27 (1014). – С. 7.

138. Ховард Марк М. Слабость гражданского общества в посткоммунистической Европе / Марк М. Ховард ; пер. с англ. И. Кокаева. – М. : Аспект Пресс, 2009. – 192 с.

139. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV // Голос України. – 2003. – № 45.

140. Чуб О. О. Конституційне право громадян України на участь в управлінні державними справами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Нац. юрид. акад. ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2004. – 21 с.

141. Шестопалова Л. Теорія права і держави : посіб. / Людмила Шестопалова. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2012. – 256 с.

142. Шишкін В. І. Судові системи країн світу : навч. посіб. : у 3 кн. / В. І. Шишкін. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – Кн. 2. – 335 с.

143. Шпенюв Д. Підсумки у реформуванні Верховного Суду України / Д. Шпенюв // Юридична газета. – 2012. – № 1–2(732–733). – С. 33.

144. Штелик С. П. Організаційно-правові аспекти інстанційності побудови системи судів загальної юрисдикції України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / С. П. Штелик. – Київ, 2011. – 237 с.

145. Щекин Г. В. Социальная теория и кадровая политика : монография / Г. В. Щекин. – К. : МАУП, 2000. – 576 с.

146. Юридический научно-практический словарь-справочник (основные термины и понятия) / О. Ф. Скакун, Д. А. Бондаренко ; под общ. ред. профессора О. Ф. Скакуна. – Харьков : Эспада, 2007. – 488 с.

Наукове видання

**Білоконь Тетяна Миколаївна
Даценко Василь Миколайович
Доценко Олександр Сергійович**

**СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ
ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В УКРАЇНІ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

Монографія

Редактор С. Малішевська

Оригінал-макет підготовлено Т. Білоконь

Підписано до друку 29.08.2017 р.
Формат 29,7×42¼. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум. др. арк. 6,47.
Наклад 300 (1-й запуск 1–75) пр. Зам № В2017-15

Вінницький національний технічний університет,
ІРВЦ ВНТУ,
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Тел. (0432) 59-85-32.

press.vntu.edu.ua; *email*: kivc.vntu@gmail.com.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.

Віддруковано ФОП Барановська Т. П.
21021, м. Вінниця, вул. Порики, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 4377 від 31.07.2012 р.